

Ontwikkelingen rondom Belastingplan 2018

06-12-2017 | Door Kees van Oostwaard
werkzaam bij Fiscale Zaken VIVAT

Ten tijde van Prinsjesdag was er nog geen regeerakkoord. Het Belastingplan 2018 was daardoor bescheiden van inhoud. Desondanks zijn er ontwikkelingen te melden. Maar ook het regeerakkoord heeft duidelijke invloed. De geleidelijke afschaffing van de 'Wet Hillen' moet nog voor het einde van het jaar door het parlement. De behandeling van die afschaffing en het belastingplan lopen door elkaar. Vandaar dat in dit artikel beide zaken aan bod komen.

Belastingplan 2018

Het wetsvoorstel Belastingplan 2018 is op 23 november 2017 aangenomen door de Tweede Kamer. Dat is (net) op tijd om de Eerste Kamer in december de gelegenheid te geven hierover te debatteren en naar verwachting aan te laten nemen. Hetzelfde geldt voor het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2018. Dit is noodzakelijk om de plannen per 1 januari 2018 in te laten gaan.

Sparen en beleggen: forfaitair rendement vermogensrendementsheffing (box3)

In een Nota van wijziging¹ worden twee zaken voor de vermogensrendementsheffing aangepast. Zo wordt het heffingvrije vermogen in box 3 verhoogd naar € 30.000 per persoon (partners samen € 60.000). Door de verhoging van het heffingvrije vermogen betalen vanaf 2018 structureel 360.000 belastingplichtigen niet langer belasting over het rendement op hun box 3-vermogen. Het hogere heffingvrij vermogen leidt er ook toe dat meer mensen recht krijgen op toeslagen.

De tweede aanpassing betreft de berekening van het forfaitaire rendement zelf. In 2018 wordt het forfaitaire rendement op sparen gebaseerd op actuelere rendementen. Daardoor valt in 2018 het in aanmerking te nemen spaarrendement lager uit. Volgens de raming van het Centraal Planbureau (CPB) gaat de spaarrente in latere jaren weer gaat stijgen. Naar de huidige verwachting slaat het effect naar verwachting in 2020 om. Op langere termijn is er gemiddeld geen verschil.

De huidige ramingen geven aan dat het forfaitaire spaarrendement door de maatregel in 2018 0,94%-punt lager uitkomt. De verwachting voor het jaar 2021 is dat het forfaitaire spaarrendement dan juist 0,41%-punt hoger uitkomt.

Vervolgens was er nog een Nota van wijziging² voor nodig om te voorkomen dat het verhogen van het heffingvrije vermogen er toe leidt dat de vermogensschijven wijzigen. De tabel (van artikel 5.2 Wet IB 2001) komt er in 2018 als volgt uit te zien:

Van het gedeelte van de grondslag dat meer bedraagt dan	maar niet meer dan	wordt toegerekend aan rendementsklasse I	en wordt toegerekend aan rendementsklasse II
€ 0	€ 70.800	67%	33%
€ 70.800	€ 978.000	21%	79%
€ 978.000	–	0%	100%

Commentaar

Een actuelere benadering van de rendementen zal - nu het forfaitaire rendement verlaagd wordt - door veel belastingplichtigen verwelkomd worden. Gelet op de ramingen van het CPB is die verlaging van korte duur.

Eigen woning: oversluiten hypothecaire leningen

De Kamerleden Omtzigt en Ronnes hebben bij de behandeling van het Belastingplan 2018 een motie³ over het oversluiten van hypothecaire leningen ingediend. De Kamerleden hebben geconstateerd dat de rente voor hypothecaire leningen historisch laag is. In bijna alle hypotheekcontracten wordt de mogelijkheid geboden om jaarlijks 10% tot 20% van de hypotheek kosteloos af te lossen. Daarmee kan - als het kosteloos af te lossen bedrag wordt omgezet in een nieuw hypotheekdeel - in maximaal tien jaar tijd een hypotheek met hoge rente worden omgezet in een hypotheek met lagere rente. Omtzigt en Ronnes geven aan dat dit:

- voor de consument nauwelijks kosten met zich meebrengt
- een voordeel oplopend tot honderden euro's per maand kan opleveren, maar
- niet wordt aangeboden door hypotheekverstrekkers.

¹ Kamerstukken TK 34 785, nr. 8

² Kamerstukken TK 34 785, nr. 30

³ Kamerstukken TK 34 785, nr. 48

Daarom verzoeken zij: *“de regering, in gesprek te gaan met hypotheekverstrekkers en de Autoriteit Financiële Markten, om mogelijk te maken dat boetevrije aflossingsdelen gebruikt kunnen worden om hypotheek in stappen om te zetten naar een hypotheek met lagere maandlasten”*.

Commentaar

De mogelijkheid in hypotheekvoorwaarden om jaarlijks 10% tot 20% kosteloos af te lossen is bedoeld om eigenwoningbezitters met eigen middelen de eigenwoningsschuld te laten verminderen. De indieners van de motie willen een stap verder gaan: in stapjes oversluiten van de bestaande eigenwoningsschuld tegen een lagere rente. Zonder meer een sympathiek idee voor de consument. Dat geldverstrekkers niet staan te trappelen om dit idee in te voeren, zal ook duidelijk zijn. Dit gaat ten koste van hun verdiensten. Verwacht mag worden dat de geldverstrekkers naar andere wegen zullen zoeken om toch de verdiensten op peil te houden. Dit kan ook een prijsopdrijvend effect hebben (lees: verhoging van de rente).

Erf- en schenkbelasting: gelijke gerechtigdheid

Een van de maatregelen in het wetsvoorstel Overige fiscale maatregelen 2018 was het verduidelijken van de gevolgen van de verschuldigdheid van schenk- en erfbelasting bij het aangaan van de huwelijkse voorwaarden (of wijzigen tijdens het huwelijk) en bij het sluiten of wijzigen van een notarieel samenlevingscontract. Doel van de aanpassing was dat uitsluitend schenkbelasting verschuldigd zou zijn als het aandeel van de minstvermogende door de vermogensverschuiving hoger dan 50% in het totale vermogen wordt of als het aandeel van de meestvermogende in het totale vermogen toeneemt.⁴

Kamerlid Omtzigt *“acht het onjuist en maatschappelijk onwenselijk dat het huwelijk of een samenlevingscontract, zonder dat sprake is van misbruik, toch kan worden gekwalificeerd als een belastingconstructie. Slechts indien het huwelijk of een samenleving daadwerkelijk juridisch wordt ingezet om belasting te besparen, dient de Belastingdienst dit tegen te gaan.”*⁵

Omtzigt ziet het gevaar dat in gevallen waarin geen schenking is beoogd en (maatschappelijk gezien) geen sprake is van een schenking, toch schenk- of erfbelasting

verschuldigd is en diende een amendement in. Hij doelt dan op gevallen waarin een van de echtgenoten onder een uitsluitingsclausule een schenking of nalatenschap heeft gekregen en de andere echtgenoot een schenking of nalatenschap heeft gekregen zonder uitsluitingsclausule. Als het de bedoeling is om het huwelijksvermogen op 50–50-basis te brengen maar de schenkingen of nalatenschappen privé te houden, kan als gevolg van het wetsvoorstel schenkbelasting verschuldigd zijn. Omtzigt doet de suggestie om goedkeurend beleid over de 50-50-grens in een besluit op te nemen.

Commentaar

Het wetsvoorstel leek een mooie aanzet tot eenvoud. Maar Kamerlid Omtzigt constateert terecht onbedoelde gevolgen. Hoewel het regelen bij besluit niet optimaal is, is zijn voorstel om voor een meerderheid van de gevallen op die wijze duidelijkheid te bieden - in ieder geval voor de korte termijn - een goede suggestie.

Sparen en beleggen: zwartsparenders

Met een zeer krappe meerderheid heeft de Tweede Kamer nog een amendement⁶ van Kamerlid Omtzigt aangenomen. Door het amendement wordt de zogenoemde inkeerregeling niet volledig afgeschaft. De inkeerregeling wordt alleen voor zwartsparenders afgeschaft. Omtzigt vindt *“dat de inkeerregeling een belangrijke functie vervult als veilige haven voor belastingplichtigen die vrijwillig hun aangifte verbeteren.”* Uitsluitend bij vrijwillige verbetering binnen twee jaar na de onjuiste aangifte, vervalt de boete volledig.

Afschaffing Wet Hillen

Op 3 november is het wetsvoorstel ‘Wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 tot het geleidelijk uitfaseren van de aftrek wegens geen of geringe eigenwoningsschuld’⁷ aan de Tweede Kamer aangeboden. Het staat beter bekend als afschaffing van de ‘Wet Hillen’⁸.

In artikel 3.123a Wet IB 2001 staat sinds 1 januari 2005 een aftrekregeling voor de gevallen waarin een belastingplichtige geen of een geringe eigenwoningsschuld heeft.

⁴ Zie ‘Prinsjesdag 2017’ *Financieel Actief*, 20 september 2017

⁵ Kamerstukken TK 34 786, nr. 18

⁶ Kamerstukken TK 34 786, nr. 15

⁷ Kamerstukken TK 34 819

⁸ Genoemd naar het toenmalige Kamerlid dat het voorstel heeft ingediend

De aftrek is het verschil tussen het eigenwoningforfait en de op de voordelen van de eigen woning drukkende aftrekbare kosten. Dit leidt er toe dat de eigenaar van een eigen woning geen belasting betaalt over de voordelen van de eigen woning. Of populairder geformuleerd: geen hypotheekrenteaftrek dan ook geen heffing van inkomstenbelasting over de eigen woning. De maatregel was bedoeld om aflossing van de eigenwoningsschuld te stimuleren.

Met ingang van 1 januari 2019 wordt deze faciliteit met stapjes van 3 1/3% afgebouwd, zodat na dertig jaar deze faciliteit verdwenen is.

Uit de Memorie van toelichting⁹ blijkt dat de achtergrond van deze maatregel voornamelijk budgettair is. Met ingang van 1 januari 2013 geldt voor nieuwe eigenwoningsschulden de eis dat de schuld ten minste annuïtair in maximaal dertig jaar wordt afgelost (als voorwaarde voor hypotheekrenteaftrek). Hierdoor is een extra stimulans voor een versnelde aflossing niet meer noodzakelijk. Bovendien komen belastingplichtigen door de in 2013 geïntroduceerde aflossingseis veel eerder in aanmerking voor toepassing van die regeling. Het nieuwe kabinet acht de regeling op termijn financieel onhoudbaar.

Volgens het kabinet levert het voorstel plussen en minnen op. Nadrukkelijk wordt gewezen de groep eigenwoningbezitters die momenteel een deel van hun heffingskortingen niet kan verzilveren. Dat kunnen zij wel als het belastbare inkomen stijgt door de afbouw van de regeling Hillen. Naar schatting betreft dit 8% van de AOW-gerechtigden die recht hebben op de Hillen-aftrek.

De Afdeling advisering van de Raad van State heeft het wetsvoorstel ook beoordeeld en onderschrijft de afschaffing. De afdeling plaatst twee kanttekeningen bij het wetsvoorstel:

1. De maatregelen rondom de eigen woning stapelen zich op (terwijl belastingplichtigen bij de aankoop van een woning verplichtingen aangaan voor dertig jaar).
2. Het einddoel voor de eigen woning moet duidelijker (de afdeling werpt daarbij nadrukkelijk de vraag op of fiscale behandeling als vermogensbestanddeel - plaatsing in box 3 - aan de orde is).

Naar aanleiding van een vraag uit de Tweede Kamer is het volgende overzicht opgeleverd:

⁹ Kamerstukken TK 34 819, nr. 3

Tabel 1: Verdeling Hillen-aftrek naar leeftijd, belastingjaar 2015

Leeftijd	N (x 1.000)	% Aantal	Bedrag aftrek (€ x mln)	Gemiddelde aftrek (€)
85+	58	6,0%	104	1.782
75-84	194	19,9%	337	1.736
65-74	316	32,3%	538	1.704
55-64	241	24,6%	383	1.592
50-54	76	7,8%	118	1.555
45-49	46	4,7%	71	1.555
35-44	32	3,3%	45	1.415
25-34	12	1,2%	13	1.050
15-24	3	0,3%	2	827
Totaal	977	100%	1.610	1.649

Alle amendementen op het wetsvoorstel zijn verworpen. Daarentegen zijn twee van de drie ingediende moties aangenomen. De motie van de Kamerleden Snels en Dijkgraaf roept het kabinet op "om de mogelijkheden en gevolgen te onderzoeken van het beperken van de aflossingsverplichting tot een restschuld van bijvoorbeeld 30% van het geleende bedrag."¹⁰ In de andere aangenomen motie¹¹ roept Snels op om nauwlettend te monitoren of zich onvoorziene of onwenselijke gevolgen voordoen.

Commentaar

Het wetsvoorstel mocht zich in grote belangstelling verheugen, niet in de laatste plaats door het zogenoemde 'filibusteren', oftewel zo lang mogelijk spreken in de Kamer dat het wetsvoorstel niet tijdig in stemming kan worden gebracht. Dat mislukte en het wetsvoorstel ligt nu tijdig bij de Eerste Kamer. Behandeling is voorzien voor 12 december.

De overgangstermijn is ruim. Het is een doodoener, maar in dertig jaar kan veel gebeuren. Zoals nog meer wetswijzigingen rondom de eigen woning. Een aspect waar ook de Raad van State op wijst.

¹⁰ Kamerstukken 34 819, nr. 14

¹¹ Kamerstukken 34 819, nr. 17

In het overzicht met de verdeling Hillen-af trek naar leeftijd, valt op dat er nog de nodige relatief jonge personen zijn die gebruik maken van de aftrek. Zij zullen nog het meeste merken van de afschaffing.

Zonder meer interessant is de aangenomen motie van Snels en Dijkgraaf. Als dit daadwerkelijk zou worden ingevoerd, dan betekent dit een afzwakking van de annu-itaire aflosverplichting. De motie is overigens dusdanig geformuleerd dat een onder-zoek volstaat. Ook het genoemde percentage van 30 is maar een voorbeeld. Ver-moedelijk zullen de Kamerleden nog wel een keer navraag moeten doen hoe het staat met het onderzoek. Er is namelijk geen termijn genoemd waarbinnen het on-derzoek moet zijn afgerond.

Slotopmerkingen

Inhoudelijk bevatte de fiscale plannen voor 2018 niet veel 'vuurwerk'. Vanuit dat oogpunt is geen sprake van een stormachtige herfst.

De Eerste Kamer heeft het laatste woord, maar naar mijn inschatting zullen de plan-nen daar niet stranden. Duidelijkheid hierover volgt op korte termijn.

FA